

Koolmezen: broeden en wegwezen

Vroeg in het voorjaar komt een koolmees echtpaar het nestkastje in onze tuin inspecteren. Het groen geverfde kastje hangt aan het tuinhuisje. De mezen onderzoeken het onderkomen van binnen en van buiten. Ze tonen zoveel belangstelling dat ik elk moment verwacht dat ze de nestkast in gebruik zullen nemen. Maar in april is het stel opeens verdwenen. En dan, als ik er al helemaal niet meer op reken zie ik op 13 mei een koolmees met een snavel vol nestmateriaal het hokje invliegen.

Enkele dagen neemt de nestbouw in beslag en dan is de rust weergekeerd, het broeden kan beginnen. In de Elseviers Broedvogelgids lees ik dat het vrouwtje het nest bouwt, eieren legt en broedt, terwijl het mannetje haar van voedsel voorziet. Het vrouwtje is van het mannetje te onderscheiden door haar smallere “stropdasje”. De taakverdeling was

mij echter niet opgevallen.

Na een week of twee horen we heel zacht gepiep in de kast, de eieren zijn uitgekomen. In de tuin letten we er voortdurend op dat we de oudervogels niet verstoren. Als een kat zich op het dak van het tuinhuisje waagt om naar het nestkastje te kijken, storm ik met een waterpistool naar buiten om het roofdier te verjagen. Natuurlijk voel ik me dan een halve gare, maar van de meesjes moeten ze afblijven.

Met het groeien van de jongen wordt het getjilp luider. Beide ouders vliegen af en aan met lekkere rupsen, spinnen en andere diertjes. Eén keer zag ik vader Koolmees een kanjer van een harige rups uit de druivenboom plukken. Wat zou hij gaan doen met die harige hap? De vogel trekt zich terug in een boompje en blijft zeker 10 minuten uit zicht. Dan komt hij plotseling weer te voorschijn en vliegt regelrecht naar de kast met in zijn snavel een aantal keurige rupsenfiletjes.

Op 13 juni is het doodstil in het hokje. Zou het nest al verlaten zijn? Dan zie ik een dikke groene vleesvlieg op het schuine dakje zitten. Dat is geen goed teken. Ongerust tik ik tegen de zijwand van de nestkast, geen reactie. Dan open ik de deksel en kijk in de kast. Onderin zie ik een volwassen vogel die met angstige ogen naar mij op kijkt. Opgelucht sluit ik snel het dak. Er is nog leven in het hok. Blijkbaar zijn de jongen stil als er een ouder bij is.

Heel toevallig zie ik op 21 juni een jonge koolmees onhandig in de coniferenheg bungelen. Ik twijfel er niet aan dat hij uit onze nestkast afkomstig is. Het jong kan uitstekend vliegen en is in een oogwenk uit de tuin verdwenen. Waarschijnlijk is het de laatste uitvlieger, want hoewel ik nog een uur de opening in de gaten houdt komt er niets meer naar buiten. Als de jonge Koolmezen zijn uitgevlogen komen ze niet meer terug in de nestkast.

De volgende ochtend besluit ik daarom direct de kast schoon te maken. Voorzichtig trek ik de bodem los. In de emmer die ik er onder houd valt een hele partij maden en vliegpoppen en een doordringende stank komt me tegemoet. Als ik het nest van bovenaf er uit druk vallen er dode kuikens en nestmateriaal in de emmer. Zes koolmeesjes hebben het niet gered, waaronder 1 heel klein bloot kuiken, 3 middelgrote en 2 bijna volgroeide kuikens die al volop in de veren zitten. Waarom zijn deze jonge vogels gestorven? Vermoedelijk door voedselgebrek. In stedelijk gebied is vaak onvoldoende weelderige plantengroei met bijbehorende kleine diertjes, zeker nu het in de mode is om tuinen volledig te bestraten en heggen te vervangen door hekken.

Hoeveel jongen zouden de koolmezen in onze tuin hebben grootgebracht? Een koolmees legt 8 tot 13 eieren. Omdat er geen eieren in het nest zijn achtergebleven ga ik ervan uit dat ze allemaal zijn uitgekomen. Er zijn 6 kuikens gestorven, waaruit volgt dat er 2 tot 7 jongen zijn uitgevlogen. Onvoorstelbaar dat in een kleine 6 weken tijd een nieuwe generatie koolmezen tot stand is gekomen.

Caroline Elfferich